ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ FRANCESCO CAPOTORTI της 3ης Μαΐου 1979 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Στις δύο συνεκδικαζόμενες υποθέσεις στις οποίες αναφέρονται οι παρούσες προτάσεις, το Δικαστήριο καλείται να επιλύσει πρόβλημα ερμηνείας του άρθρου 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 3 του 1958 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητος και του αντίστοιχου άρθρου 61, παράγραφος 5, του κανονισμού 1408/71.

Η πρώτη απ' αυτές τις διατάξεις, της οποίας το κείμενο επαναλαμβάνεται χωρίς αξιοσημείωτες τροποποιήσεις από τη μεταγενέστερη διάταξη, ορίζει ότι «όταν, για την εκτίμηση του βαθμού ανικανότητας σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής νόσου, σε σχέση με τη νομοθεσία ενός από τα κράτη μέλη, αυτή η νομοθεσία προβλέπει ρητώς ή σιωπηρώς ότι τα εργατικά ατυχήματα ή οι επαγγελματικές νόσοι που συνέβησαν προηγουμένως λαμβάνονται υπόψη, λαμβάνονται επίσης υπόψη τα εργατικά ατυχήματα ή οι επαγγελματικές νόσοι που συνέβησαν προηγουμένως υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους σαν να είχαν συμβεί υπό τη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους».

Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως συνοψίζονται ως εξής:

α) *Όσον αφορά την υπόθεση 173/78*

Το Σεπτέμβριο 1969, ο Vilano, Ιταλός υπήκοος, υπήρξε θύμα εργατικού ατυχήματος στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Για τις συνέπειες αυτού του ατυχήματος έλαβε από τον αρμόδιο γερμανικό φορέα σύνταξη μερικής αναπηρίας· από το Νοέμβριο, όμως του 1970 η εν λόγω σύνταξη έπαψε να του καταβάλλεται με την αιτιολογία ότι ο βαθμός ανικανότητας προς εργασία δεν ανερχόταν στο απαιτούμενο από τη γερμανική νομοθεσία κατώτατο ποσοστό για να στηρίξει το δικαίωμα επί συντάξεως αναπηρίας (βλ. άρθρο 581, παράγραφος 3, του Reichsversicherungsordnung UVNG, της 30ής Απριλίου 1963, BGBl. I, σ. 241). Λίγο μετά τις 11 Δεκεμβρίου 1970, ο ίδιος εργαζόμενος υπήρξε θύμα, στην Ιταλία, νέου εργατικού ατυχήματος, βάσει του οποίου ο αρμόδιος ιταλικός ασφαλιστικός φορέας (INAIL) του αναγνώρισε ανικανότητα προς εργασία 17% καταβάλλοντας την αντίστοιχη σύνταξη.

Στις 22 Ιουνίου 1972, ο Vilano ζήτησε από τον αρμόδιο γερμανικό φορέα (Nordwestliche Eisen- und Stahl-Berufsgenossenschaft) να του χορηγήσει εκ νέου σύνταξη για το

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

ατύχημα της 6ης Σεπτεμβρίου 1969, λαμβάνοντας υπόψη το μεταγενέστερο ατύχημα του 1970. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε. Ο προσφεύγων της κύριας δίκης ματαίως προσέβαλε την απορριπτική απόφαση, κατ' αρχάς ενώπιον του Sozialgericht, Αννόβερο, και στη συνέχεια ενώπιον του Landessozialgericht, BasseSaxe. Μετά ταύτα προσέφυγε κατά της αποφάσεως του Εφετείου ενώπιον του Bundessozialgericht, στο πλαίσιο δε αυτής της τελευταίας διαδικασίας υποβλήθηκε στο Δικαστήριο η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

β) *Όσον αφορά την υπόθεση 174/78*

Το 1942 ο Barion, Ιταλός υπήκοος, υπήρξε θύμα εργατικού ατυχήματος στο γερμανικό έδαφος. Για την προκληθείσα απ' αυτό το ατύχημα μερική αναπηρία έλαβε από το Tiefbau-Berufsgenossenschaft του Μόναχου, Βαυαρία, σύνταξη που αντιστοιχούσε σε μείωση της ικανότητας προς εργασία κατά 25%. Το Νοέμβριο 1955, η εν λόγω σύνταξη έπαυσε να καταβάλλεται διότι η κατάσταση της υγείας του εργαζόμενου βελτιώθηκε εν τω μεταξύ και ο βαθμός ανικανότητάς του ήταν πλέον κατώτερος του απαιτούμενου από το γερμανικό συνταξιοδοτικό σύστημα κατώτατο ποσοστό. Στις 5, όμως, Απριλίου 1966, ο Barion υπήρξε θύμα, στην Ιταλία, δευτέρου εργατικού ατυχήματος βάσει του οποίου το INAIL αναγνώρισε ανικανότητα 14% χορηγώντας του αντίστοιχη σύνταξη.

Στις 14 Φεβρουαρίου 1973, ο Barion ζήτησε από το γερμανικό ασφαλιστικό φορέα να του χορηγήσει εκ νέου σύνταξη για το ατύχημα του 1942, λαμβάνοντας υπόψη το δεύτερο ατύχημα του 1966. Η αίτησή του, ωστόσο, απορρίφθηκε. Ο ενδιαφερόμενος προσέβαλε αυτή την απόφαση ενώπιον του Sozialgericht του Μονάχου, το οποίο έκρινε με απόφαση της 10ης Μαρτίου 1975 ότι ο γερμανικός ασφαλιστικός φορέας είχε την υποχρέωση, βάσει των διατάξεων των άρθρων 61, παράγραφος 5 του κανονισμού 1408/71 και 72 του κανονισμού 574/72, να λάβει επίσης υπόψη τα επελθόντα μεταγενεστέρως εργατικά ατυχήματα στην Ιταλία για να καθορίσει το συνολικό βαθμό ανικανότητας του προσφεύγοντος. Κατά συνέπεια, του αναγνώρισε το δικαίωμα επί συντάξεων (εφόσον η ολική ανικανότητα ήταν ανώτερη του 20%) και καταδίκασε το γερμανικό ασφαλιστικό φορέα να καταβάλει μέρος της συντάξεως, αντίστοιχο προς το βαθμό αναπηρίας 15% που καταλογίζεται στο επισυμβάν στη Γερμανία το 1942 ατύχημα. Εντούτοις, στη συνέχεια, κατόπιν εφέσεως ασκηθείσας από τον καταδικασθέντα ασφαλιστικό φορέα, η εν λόγω απόφαση ακυρώθηκε από το Landessozialgericht Βαυαρίας, με απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1975. Ο προσφεύγων της κύριας δίκης προσέφυγε κατ' αυτής της αποφάσεως ενώπιον του Bundessozialgericht.

2. Το Bundessozialgericht, επιληφθέν των δύο υποθέσεων, υπέβαλε στο Δικαστήριο, με δύο χωριστές Διατάξεις, του αυτού όμως περιεχομένου και της αυτής διατυπώσεως, το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα: «Έχει ο γερμανικός ασφαλιστικός φορέας, καθού, δυνάμει του άρθρου 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 3 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και δυνάμει του άρθρου 61, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, την υποχρέωση να λάβει υπόψη το επισυμβάν μεταγενεστέρως στην Ιταλία εργατικό ατύχημα του προσφεύγοντος, ωσάν αυτό να είχε επισυμβεί υπό τη γερμανική νομοθεσία, όταν η παροχή συντάξεως στον προσφεύγοντα, κατόπιν εργατικού ατυχήματος επισυμβάντος προηγουμένως υπό τη γερμανική νομοθεσία, εξαρτάται από το ποσοστό της ανικανότη-

τας προς εργασία, την οποία προκάλεσαν τα δύο εργατικά ατυχήματα, ανερχόμενο τουλάχιστον σε 20% (άρθρο 581, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του Reichsversicherungsordnung);»

Για την ορθή κατανόηση του ερωτήματος είναι χρήσιμο να διευκρινιστεί ότι, κατά την ισχύουσα γερμανική νομοθεσία, ο υποστάς ατυχήματα, του οποίου η ικανότητα προς εργασία μειώθηκε λόγω περισσοτέρων εργατικών ατυχημάτων, λαμβάνει για καθένα από τα ατυχήματα σύνταξη αναπηρίας υπό την προϋπόθεση η ανικανότητα προς εργασία να έχει μειωθεί συνολικά κατά 20% (άρθρο 581, εδάφιο 3, πρώτη φράση του Reichsversicherungsordnung) και το κάθε ατύχημα να έχει προκαλέσει μείωση της ικανότητας προς εργασία τουλάχιστον 10% (άρθρο 581, εδάφιο 3, δεύτερη φράση). Τα ατυχήματα, όμως, τα οποία μπορούν να ληφθούν υπόψη είναι αποκλειστικά τα ατυχήματα που υπέστη πρόσωπο ασφαλισμένο, κατά την εποχή που επισυνέβησαν, βάσει της γερμανικής νομοθεσίας. Στην προκειμένη περίπτωση, κατά τον παραπέμποντα δικαστή, τα ατυχήματα που υπέστησαν οι Vilano και Barion στην Ιταλία δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη ως υπαγόμενα στην εθνική γερμανική νομοθεσία και δεν μπορούσαν, επομένως, να θεμελιώσουν δικαίωμα επί συντάξεως βάσει αυτής της ίδιας νομοθεσίας. Κατόπιν αυτού, το Bundessozialgericht διερωτήθηκε μήπως το κοινοτικό δίκαιο εξομοιώνει το δεύτερο εργατικό ατύχημα που συνέβη στην Ιταλία με ατύχημα λαμβανόμενο υπόψη βάσει του γερμανικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως. Από αυτό προέκυψε το υποβληθέν στο Δικαστήριο ερώτημα που αφορά ακριβώς το αν, κατ' εφαρμογή των κανονισμών 3/58 και 1408/71, ο ασφαλιστικός φορέας κράτους μέλους πρέπει να λαμβάνει υπόψη, για την εκτίμηση του βαθμού ανικανότητας που πρέπει να γίνει δεκτός ως βάση για τη σύνταξη αναπηρίας, και τα εργατικά ατυχήματα που υπέστη μεταγενέστερα ο ίδιος εργαζόμενος σε άλλο κράτος μέλος.

3. Υπενθύμισα ήδη ότι κατά το άρθρο 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 3/58 και το άρθρο 61, παράγραφος 5, του κανονισμού 1408/71, ο αρμόδιος εθνικός φορέας από τον οποίο ζητείται ασφαλιστική παροχή συνδεόμενη με εργατικό ατύχημα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, για να εκτιμήσει το βαθμό ανικανότητας, και τα ατυχήματα που συνέβησαν *προηγουμένως* υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ωσάν να είχαν συμβεί στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της νομοθεσίας στην οποία υπάγεται ο φορέας· αυτό υπό τον όρο η νομοθεσία του κράτους στο οποίο ανήκει ο οικείος φορέας προβλέπει ότι λαμβάνονται υπόψη προηγούμενα ατυχήματα που συνέβησαν εντός του πεδίου εφαρμογής της.

Από γραμματική άποψη, οι εξεταζόμενες δύο Διατάξεις δεν παρέχουν καμιά βάση επιτρέπουσα να εξομοιώνονται τα ατυχήματα που συμβαίνουν μεταγενέστερα στην αλλοδαπή υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους προς τα ατυχήματα που συμβαίνουν εντός του πεδίου εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας. Οι δύο διατάξεις αναφέρουν μόνο «τα εργατικά ατυχήματα ή τις επαγγελματικές νόσους που συνέβησαν ή διαπιστώθηκαν προηγουμένως», και το επίρρημα «προηγουμένως» πρέπει να νοείται ως το χρονικό σημείο κατά το οποίο συνέβη ή διαπιστώθηκε το ατύχημα (ή η νόσος) βάσει το οποίου ζητείται η παροχή συντάξεως από το φορέα κράτους μέλους (στην προκειμένη περίπτωση, το γερμανικό φορέα). Νομίζω ότι ο χρησιμοποιηθείς όρος είναι τόσο κατηγορηματικός ώστε δεν επιτρέπει να προσφύγει κανείς σε επεξηγηματικά πυροτεχνήματα. Επί πλέον, τόσο ο εκπρόσωπος της Επιτροπής (βλ. τις παρατηρήσεις, σ. 10) όσο και ο δικηγόρος του Barion (βλ. τις παρατηρήσεις του, σ. 2) αναγνωρίζουν ρητώς ότι δεν είναι δυνατό να επεκταθεί το περιεχόμενο των προαναφερθεισών διατάξεων ώστε να συμπεριληφθεί σ' αυτές και η υποθετική υποχρέωση των εθνικών φορέων των κρατών μελών να λαμβάνουν υπόψη τα «μεταγενέστερα» ατυχή-

ματα και νόσους. Είναι σημαντικό ότι, για να καταλήξει σ' ένα τέτοιο αποτέλεσμα, ο δικηγόρος του Barion επικαλέστηκε, όπως θα το αποδείξω στη συνέχεια των προτάσεών μου, άλλες πηγές κοινοτικού δικαίου.

Η γραμματική ερμηνεία επιβεβαιώνεται από το έργο που έχει ανατεθεί στο δημιουργηθέν με τις εν λόγω διατάξεις σύστημα. Τα άρθρα 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 3/58 και 61, παράγραφος 5, του κανονισμού 1408/71, αναμφισβήτητα έχουν ως σκοπό να διασφαλίσουν στον εργαζόμενο που διακινείται για επαγγελματικούς λόγους στο εσωτερικό της Κοινότητας και υπέστη περισσότερα ατυχήματα σε διάφορα κράτη μέλη την αναγνώριση κοινωνικής προστασίας ίσης προς αυτήν που η νομοθεσία ορισμένου κράτους μέλους διασφαλίζει στους εργαζόμενους που υπήρξαν θύματα περισσοτέρων ατυχημάτων, τα οποία συνέβησαν στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της. Ο σκοπός, όμως, αυτός επιδιώχθηκε με την επιβολή της υποχρεώσεως σωρευτικής εκτιμήσεως του βαθμού ανικανότητας στον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους για τις ασφαλιστικές παροχές που αφορούν το τελευταίο ατύχημα (ή την τελευταία επαγγελματική νόσο) και όχι στον αρμόδιο φορέα του κράτους για το πρώτο ατύχημα. Ακριβέστερα, οι προαναφερθείσες διατάξεις υποθέτουν αναγκαστικά ότι γίνεται αναφορά στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο πλαίσιο του οποίου συνέβη το τελευταίο ατύχημα (στην προκειμένη περίπτωση στην ιταλική νομοθεσία)· καταρχάς, για να εξεταστεί αν αυτή η νομοθεσία λαμβάνει υπόψη, για την εκτίμηση του βαθμού ανικανότητας, τα προηγούμενα ατυχήματα και, σε καταφατική περίπτωση, για να εξομοιωθούν τα αποτελέσματα του ατυχήματος, το οποίο συνέβη προηγουμένως υπό τη νομοθεσία του κράτους μέλους, με τα αποτελέσματα που αυτό το ατύχημα θα είχε παραγάγει αν είχε συμβεί υπό την εφαρμοστέα στο μεταγενέστερο ατύχημα νομοθεσία.

Οι διατάξεις του άρθρου 72 του κανονισμού του Συμβουλίου 574/72 (που καθορίζει τον τρόπο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71) βαίνουν επίσης κατ' αυτή την έννοια. Πράγματι, το εν λόγω άρθρο ορίζει στην παράγραφο 1 ότι, «για να προσδιοριστεί ο βαθμός ανικανότητας για την αναγνώριση δικαιώματος σε οποιεσδήποτε παροχές ή τον υπολογισμό του ποσού των παροχών, στις περιπτώσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 61, παράγραφοι 5 και 6 του κανονισμού, ο αιτών υποβάλλει στον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους, στη νομοθεσία του οποίου υπήγετο την εποχή που επήλθε το εργατικό ατύχημα ή διαγνώστηκε για πρώτη φορά η επαγγελματική ασθένεια, πλήρη στοιχεία για προηγούμενα ατυχήματα των οποίων υπήρξε θύμα προηγουμένως ενώ υπαγόταν στη νομοθεσία οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους...». Η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου ορίζει ότι: «Σύμφωνα με τη νομοθεσία την οποία εφαρμόζει σχετικά με την κτήση του δικαιώματος σε παροχές και του υπολογισμού του ποσού των παροχών, ο αρμόδιος φορέας λαμβάνει υπόψη το βαθμό ανικανότητας που έχει προκληθεί από προγενέστερες περιπτώσεις.» Όπως βλέπουμε, δεν γίνεται πουθενά αναφορά στην περίπτωση κατά την οποία ο φορέας στον οποίο απευθύνθηκε ο εργαζόμενος, όταν συνέβη το πρώτο ατύχημα, πρέπει να λαμβάνει υπόψη του αποτελέσματα μεταγενέστερα του ατυχήματος.

4. Για να διευκρινιστεί πλήρως το περιεχόμενο των διατάξεων, των οποίων ο παραπέμπων δικαστής ζητεί την ερμηνεία, μου φαίνεται χρήσιμο να εξεταστεί ο πραγματικός ρόλος που είχε ανατεθεί στον αρμόδιο τελικά φορέα με την έκφραση «λαμβάνει υπόψη (τα προηγούμενα ατυχήματα) για να εκτιμήσει το συνολικό βαθμό ανικανότητας» που αναφέρεται στις εν λόγω δύο διατάξεις.

Νομίζω ότι καταρχάς πρέπει να αναγνωριστεί σ' αυτή την έκφραση ουσιώδες νομικό

περιεχόμενο. Η συνολική εκτίμηση, στην οποία προβαίνει ο τελευταίος φορέας ενώπιον των επισημανθεισών συνθηκών, δεν αντιστοιχεί προς το αριθμητικό ποσό των ιατρικών-νομοθετικών εκτιμήσεων που έχουν δοθεί χωριστά από διάφορους εθνικούς φορείς· πρόκειται μάλλον περί λήψεως υπόψη, κατά ενιαίο τρόπο, των συνδυασμένων αποτελεσμάτων που το τελευταίο ατύχημα και τα προηγούμενα ατυχήματα παράγουν επί της ικανότητας προς εργασία του ασφαλισμένου. Ας εξετάσουμε την ακόλουθη περίπτωση: οι συνέπειες του τελευταίου ατυχήματος, παρόλον ότι αυτές καθεαυτές είναι αμελητέες, ενέχουν διαφορετική σημασία από τη στιγμή που συσχετίζονται με τις συνέπειες προηγουμένων ατυχημάτων. Εξάλλου, είναι σαφές ότι η κοινωνική προστασία πρέπει να είναι ανάλογη με την πραγματική ανικανότητα εργασίας, ενώ μερικές εκτιμήσεις των συνεπειών διαφόρων ατυχημάτων ενέχουν τον κίνδυνο να προκαλέσουν μεταβολή της συνολικής εκτιμήσεως. Προσθέτω, περαιτέρω, ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, το δικαίωμα σε παροχές μπορεί να γεννηθεί αποκλειστικά από το σύνολο των συνεπειών περισσοτέρων ατυχημάτων από τα οποία κανένα, λαμβανόμενο μεμονωμένως, δεν θα παρείχε δικαίωμα σε σύνταξη. Προς υποστήριξη αυτής της ιδέας μπορώ να υπενθυμίσω την προαναφερθείσα παράγραφο 1, τελευταίο μέρος του άρθρου 72 του κανονισμού 574/72, που υποχρεώνει τον εργαζόμενο να υποβάλλει στον αρμόδιο τελευταίο ασφαλιστικό φορέα πλήρη στοιχεία για προηγούμενα ατυχήματα «οποιοσδήποτε και αν είναι ο βαθμός ανικανότητας που έχει προκληθεί από τις προγενέστερες αυτές περιπτώσεις».

Για την κατάληξη σ' αυτά τα αποτελέσματα που ενέχουν σημασία από τις δύο απόψεις της υπάρξεως και του περιεχομένου του δικαιώματος σε σύνταξη, το να «λαμβάνονται υπόψη» μεταγενέστερα ατυχήματα δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να έχει οποιαδήποτε χρησιμότητα. Διάταξη της οποίας οι όροι θα έβαιναν προς αυτή την έννοια, χωρίς να επιφυλάξει στον αρμόδιο για το πρώτο ατύχημα φορέα την εκτίμηση των μεταγενέστερων ατυχημάτων (δηλαδή ανατροπή του θεσπισθέντος με το άρθρο 61, παράγραφος 5, του κανονισμού 1408/71 προσανατολισμού), ενέχει τον κίνδυνο να δημιουργήσει σύγχυση επί του διοικητικού επιπέδου στο μέτρο που το ίδιο περιστατικό θα εκτιμάτο από περισσότερους εθνικούς φορείς, ο καθένας από τους οποίους θα ενεργούσε στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, και θα συνεπαγόταν τον κίνδυνο αντιφατικών αποφάσεων.

Οι εν λόγω διατάξεις, εκτός του ότι παράγουν το θεμελιώδες έννομο αποτέλεσμα που ανέφερα, επενεργούν και επί διαφορετικού επιπέδου απονέμοντας στον τελευταίο ασφαλιστικό φορέα ειδική διοικητική αρμοδιότητα. Ο κοινοτικός νομοθέτης έκρινε ότι ανταποκρίνεται στα κριτήρια χρηστής διοικήσεως η ανάθεση σε ένα μόνο εθνικό φορέα του έργου της εκτιμήσεως του συνολικού βαθμού ανικανότητας και ανέθεσε αυτό το έργο στον αρμόδιο για το τελευταίο ατύχημα φορέα. Ο τελευταίος θεωρήθηκε ως ο ικανότερος σχετικά, διότι βρίσκεται χρονικά πλησιέστερα προς το τελευταίο ατύχημα και δρα σε αμεσότερη επαφή με τον υποστάντα το ατύχημα εργαζόμενο. Αυτός ο προσανατολισμός της ερμηνείας, που αναγνωρίζει στη διάταξη, μεταξύ άλλων, το έργο απλουστεύσεως της διαδικασίας προς κτήση του δικαιώματος, επιβεβαιώνεται με το άρθρο 72, του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, τόσο στην προαναφερθείσα παράγραφο 1 όσο και στην παράγραφο 3 όπου προβλέπεται ότι «ο αρμόδιος φορέας μπορεί να απευθυνθεί σε κάθε άλλο φορέα που υπήρξε αρμόδιος προγενέστερα ή μεταγενέστερα για να λάβει τις πληροφορίες που θεωρεί αναγκαίες».

5. Τελείως διαφορετικό πρόβλημα περαιτέρω είναι, κατά τη γνώμη μου, το πρόβλημα

που συνίσταται, αφενός, στον καθορισμό του ασφαλιστικού φορέα, ο οποίος πρέπει να φέρει το βάρος των παροχών στην περίπτωση δύο ή περισσοτέρων εργατικών ατυχημάτων που συνέβησαν σε διάφορα κράτη μέλη και, αφετέρου, στον ενδεχόμενο καθορισμό των κριτηρίων κατανομής αυτού του βάρους, όταν οι φορείς δύο ή περισσοτέρων κρατών πρέπει να συμβάλουν.

Η Επιτροπή τείνει να προσδώσει στην έκφραση «λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση του βαθμού ανικανότητας» περιεχόμενο ευρύτερο από αυτό που όρισα, υπό την έννοια ότι με αυτήν την έκφραση υπήρξε πρόθεση ο τελευταίος αρμόδιος φορέας να φέρει στο σύνολό του το βάρος των αντιστοιχουσών προς το διαπιστωθέντα ολικό βαθμό ανικανότητας παροχών. Νομίζω όμως ότι κανένα πειστικό επιχείρημα γραμματικού, συστηματικού ή λογικού χαρακτήρα δεν επιτρέπει να στηριχθεί μια τέτοια άποψη. Από γραμματική άποψη, τονίζω ότι οι αναφερθείσες διατάξεις υποχρεώνουν να λαμβάνονται υπόψη τα προηγούμενα ατυχήματα για την εκτίμηση της συνολικής ανικανότητας, δεν ορίζουν όμως ποιος πρέπει να φέρει το βάρος των παροχών σε χρήμα. Και αυτό έχει ακόμα περισσότερη σημασία αν ληφθεί υπόψη ότι ο κανονισμός 1408/71 (όπως εξάλλου και ο κανονισμός 3/58), όταν θέλησε να παρέμβει στον ευαίσθητο τομέα του βάρους των παροχών, το έπραξε με σαφείς και ειδικές διατάξεις, χρησιμοποιώντας συχνά τη μη διφορούμενη έκφραση «το βάρος των εις χρήμα παροχών» (βλ. κατ' αυτή την έννοια το άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β). Δεν καταλήγει κανείς σε διαφορετική λύση συσχετίζοντας το άρθρο 61, παράγραφος 5, του κανονισμού 1408/71 με το άρθρο 72 του κανονισμού 574/72, εφόσον η παράγραφος 2 αυτού του άρθρου περιορίζεται στο να αναθέσει στον τελευταίο αρμόδιο φορέα το έργο να προσδιορίσει το συνολικό βαθμό ανικανότητας με την αναγνώριση δικαιώματος σε σύνταξη. Δεν νομίζω ότι πρέπει να συναχθεί από την έκφραση «σχετικά με την κτήση του δικαιώματος σε παροχές και του υπολογισμού του ποσού των παροχών» που περιέχεται στο άρθρο 72, παράγραφος 2, ότι το σχετικό με την ασφαλιστική παροχή βάρος αφορά αποκλειστικά το φορέα που προβαίνει στη διαπίστωση: στην πραγματικότητα, άλλο πράγμα είναι ο καθορισμός του ποσού των παροχών και άλλο πράγμα η ανάληψη του συνόλου του βάρους τους. Τέλος, από λογική άποψη, φαίνεται ότι είναι άτοπο και αντιφατικό να μεταφερθεί το βάρος των παροχών αποκλειστικά στο φορέα ο οποίος, λόγω περιστάσεων και μάλιστα τυχαίων, κατέστη ο τελευταίος αρμόδιος φορέας· αυτός ο φορέας θα υφίστατο το εν λόγω βάρος, στο μέτρο που δικαιολογούν δύο εργατικά ατυχήματα, ακόμα και όταν, για παράδειγμα, ο εργαζόμενος άσκησε το μεγαλύτερο μέρος της επαγγελματικής του δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος, στο οποίο συνέβη το πρώτο ατύχημα. Επιπλέον, ο τελευταίος αρμόδιος φορέας θα είχε την υποχρέωση να καταβάλει το σύνολο της συντάξεως, ακόμα και όταν το τελευταίο ατύχημα είναι, αυτό καθεαυτό, μικρής σημασίας, ενώ η προϋφιστάμενη αναπηρία ήταν αντιστρόφως μεγάλου βαθμού. Είναι αληθές ότι οι επίμαχες διατάξεις αφήνουν ανοικτό το πρόβλημα της κατανομής των βαρών μεταξύ των ασφαλιστικών φορέων των δύο κρατών μελών εντός των οποίων συνέβησαν τα δύο ατυχήματα σε βάρος του ίδιου εργαζόμενου. Εξάλλου, αυτό το πρόβλημα υπερβαίνει το πλαίσιο της προκειμένης περιπτώσεως.

6. Εφόσον αποκλείεται ότι, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 3/58 και του αντιστοίχου άρθρου 61, παράγραφος 5, του κανονισμού 1408/71, οι εθνικοί ασφαλιστικοί φορείς έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη «μεταγενέστερα» ατυχήματα και νόσους, απομένει να εξεταστεί αν τέτοια υποχρέωση προκύπτει από άλλες κοινοτικές διατάξεις.

Ο δικηγόρος του Barion υποστήριξε ότι η προαναφερθείσα υποχρέωση πηγάζει από τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης ΕΟΚ. Αυτή η άποψη, η οποία, άλλωστε, προβλήθηκε χωρίς να αποδειχθεί, έχω τη γνώμη ότι είναι αβάσιμη. Τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης περιέχουν τους βασικούς κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων· το άρθρο 51, το οποίο ειδικώς αναφέρεται στον τομέα της προνοίας, ορίζει ότι το Συμβούλιο λαμβάνει «στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να εξασφαλίζει στους διακινούμενους εργαζόμενους... α) το συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής, όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών». Οι κανονισμοί 3/58 και 1408/71 συνιστούν την εφαρμογή των γενικών αρχών που αναφέρονται στη διάταξη που μόλις υπέμνησα. Εν τούτοις, δεν βλέπω πώς αυτές οι αρχές θα μπορούσαν να συνεπάγονται την υποχρέωση του ασφαλιστικού φορέα να λαμβάνει υπόψη και μεταγενέστερα ατυχήματα κατά την εκτίμηση του συνολικού βαθμού ανικανότητας. Η προστασία του εργαζομένου στην περίπτωση διαδοχής περισσοτέρων ατυχημάτων, ή περισσοτέρων επαγγελματικών νόσων, διασφαλίζεται πράγματι με την επιβαλλόμενη στον τελευταίο αρμόδιο φορέα υποχρέωση να εκτιμήσει, με την επιφύλαξη συνδρομής ορισμένων προϋποθέσεων, το συνολικό βαθμό ανικανότητας λαμβάνοντας υπόψη και προηγούμενα ατυχήματα και νόσους. Εξασφαλίζεται, έτσι, στον εργαζόμενο, στο πλαίσιο της έννομης τάξης στην οποία ανήκει ο τελευταίος αρμόδιος φορέας, μεταχείριση ίση προς αυτήν που διασφαλίζεται στους εργαζόμενους που δεν απομακρύνονται από τη χώρα τους, λόγω του ότι ο ασφαλιστικός φορέας δεν έχει την υποχρέωση να λάβει υπόψη μεταγενέστερα ατυχήματα ή νόσους.

7. Εν συμπεράσματι, προτείνω, επομένως, στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στο υποβληθέν, με δύο Διατάξεις της 27ης Ιουνίου 1978, μοναδικό ερώτημα του Bundessozialgericht της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας:

«Κατά τα άρθρα 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 3 του Συμβουλίου του 1958, και 61, παράγραφος 5, του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, ο ασφαλιστικός φορέας κράτους μέλους, που είναι αρμόδιος σε θέματα εργατικών ατυχημάτων, πρέπει να λαμβάνει υπόψη, για την εκτίμηση του βαθμού ανικανότητας, τα ατυχήματα που συνέβησαν ή διαπιστώθηκαν προηγουμένως υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ωσάν να είχαν συμβεί ή διαπιστωθεί υπό τη νομοθεσία που ο φορέας εφαρμόζει, δεν έχει, όμως, την υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη τα ατυχήματα που συνέβησαν ή διαπιστώθηκαν *μεταγενεστέρως*, υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους.»